

latujące latem, ptaki zalatujące zimą, ptaki przelotne, ptaki występujące przez cały rok.

Liczba gatunków podana w tabeli określa wskaźnik procentowy udziału ptaków jeziora, w stosunku do awifauny całego kraju. Wskaźnik

Ryc. 1. Jezioro Drużno koło Elbląga. — Lake Drużno near the town of Elbląg. Fot. H. Tokarz

ten po przeliczeniu wynosi 44%. Świadczy on wymownie o randze rezerwatu i narzuca obowiązek podjęcia należytej opieki nad tak cennym klejnotem krajobrazu polskiego.

Roman Klim

OCHRONA ROŚLIN

O zachowanie alei jarząbu szwedzkiego *Sorbus intermedia* w województwie zielonogórskim

Jarząb szwedzki *Sorbus intermedia* Pers. podlega u nas ochronie gatunkowej. Jego naturalne stanowiska spotyka się tylko na Pomorzu, od Kołobrzegu po Gdańsk i Kartuzy (Browicz 1961).

Jarząb ten jest sadzony dość często w parkach i wzdłuż ulic niektórych miast np. w Poznaniu. Interesująca aleja jarząbowa znajduje się w miejscowości Okunia (pow. Sulechów, woj. zielonogórskie), wzdłuż drogi Poznań—Zielona Góra. Drzewa posadzone w odstępach 10 m

występują po obu stronach drogi, na odcinku długości około 2 km. Posiadają one około 8—12 m wysokości, a najgrubszy ma 148 cm obwodu (na wys. 1,3 m od powierzchni gleby), co odpowiada średnicy około 47 cm. Ogółem aleja liczy 172 egzemplarze; obwody pni w pierśnicy zestawiono w tabeli 1.

Pnie drzew rozgałęziają się na wysokości około 3 m, tworząc sze-

Gałązka jarząbu szwedzkiego *Sorbus intermedia* Pers. z owocami.

A branch of the mountain ash tree with fruit. Fot. W. Strojny

roka, gęstą, prawie kulistą koroną. Tylko 2 drzewa mają koronę luźniejszą, gdyż szczytowe gałęzie usychają. Osiem okazów rośnie pochyło. Na pniach 13 drzew występują rany i odarcia korowicy, które są już częściowo zagojone. Okazy tu rosnące owocują obficie, lecz samosiewów nie stwierdziłem.

Drzewa występujące po lewej stronie drogi (jadąc z Poznania do Zielonej Góry) posiadają tylko połowę korony, gdyż konary tworzące jej drugą połowę zostały obcięte, ze względu na bliskość przewodów telefonicznych. Pozbawienie drzew części konarów osłabiło ich żywotność, co odbiło się między innymi w przyrostach pni na grubość. Średni obwód pni tych drzew wynosi 109,5 cm, podczas gdy u okazów po przeciwnej stronie wynosi 123,6 cm.

Droga, wzdłuż której rosną opisywane jarząby szwedzkie, ma szerokość 9 m. Po obydwu jej stronach w odległości 9 m od krawędzi zasadzono nowe rzędy drzew, wśród których przeważają szybko rosnące topole. Założenie nowych rzędów drzew w tak znacznej odległości od

już istniejących świadczy o tym, iż należy liczyć się z ewentualnością poszerzenia drogi. Nie wiadomo jednak, kiedy to nastąpi. Przy poszerzaniu drogi zostaną niewątpliwie wycięte jarząby, aleja przestanie istnieć. Czy istnieje szansa zachowania tej pięknej alei? Wydaje się, że szansa taka istnieje. Należy odwołać się do wojewódzkiego Konserwatora Przyrody w Zielonej Górze oraz do opinii miłośników przyrody, aby przedstawili kompetentnym władzom drogowym konieczność zachowania alei w nienaruszonym stanie. Warunki terenowe pozwalają

Tabela 1

Obwody pni i liczba drzew *Sorbus intermedia* Pers.

Obwód pnia w pierśnicy cm	Liczba drzew
50,1— 60,0	4
60,1— 70,0	3
70,1— 80,0	7
80,1— 90,0	8
90,1—100,0	17
100,1—110,0	32
110,1—120,0	33
120,1—130,0	41
130,1—140,0	21
140,1—150,0	6
Razem	172

między innymi zbudować jeden lub dwa równoległe pasy jezdni bez konieczności poszerzania drogi istniejącej, co uchroni okazałe jarząby przed piłą i siekierą. Wzrosną jedynie koszty inwestycji. Ale i tak będzie to bardziej opłacalne niż zniszczenie tej pięknej alei. Ewentualne przeniesienie i posadzenie drzew na nowym miejscu jest niemożliwe, ze względu na ich wiek i rozmiary.

Oczekując na pomyślne rozwiązanie problemu dalszego istnienia alei można zaproponować zarządom szkółek drzew, aby pozyskane nasiona z występujących w Okuninie jarząbów szwedzkich wykorzystywały do produkcji materiału szkółkarskiego. Okazało się bowiem, iż jarząb szwedzki znosi doskonale suszę i rośnie nawet na piaszczystych wydmach nadmorskich, nadaje się do wszelkiego typu zadrzewień, jak również do zalesiania wydm i innych nieużytków. W miastach odznacza się wysoką odpornością na zanieczyszczenia powietrza. Sadzony wzdłuż ulic tworzy małe drzewa, nie zaciemnia okien, nadaje się zatem

do osiedli o zabudowie blokowej. Skromny przykład takiego zastosowania jarząbu szwedzkiego mamy na nowym osiedlu w Dzierżanowie (woj. wrocławskie). Gatunek ten dostarczać może, podobnie jak inne gatunki jarząbów występujących w Polsce wartościowego drewna, przede wszystkim w postaci okleiny do wyrobu cennych mebli (Pacyniak, Surmiński 1971).

Mieczysław Czekalski

PIŚMIENNICTWO

Browicz K. 1961 Jarząb szwedzki *Sorbus intermedia* (Ehrh.) Pers. w Polsce. Ochr. Przyr. R. 27, Kraków.

Pacyniak C., Surmiński J. 1971 Drewno ważniejszych jarząbów rosnących w Polsce. Rocznik Sekcji Dendrol. PTB. Vol. XXV, Warszawa.

Jałowce Wierzhocińskie

Projektowany, częściowy rezerwat leśny „Jałowce Wierzhocińskie” — o powierzchni około 1,5 ha — znajduje się w leśnictwie Wierzhocino, nadleśnictwa państwowego Głównicyce, w północno-wschodniej części powiatu słupskiego (woj. koszalińskie), zaledwie kilka kilometrów od południowych granic Słowińskiego Parku Narodowego, z którym ma dogodne połączenie przez miejscowości Żelazo i Smoldzino.

Jest on położony w regionie Półwyspy Zachodnio-Pomorskiej, na terasach aluwialnych Wybrzeża Słowińskiego. Podłoże stanowią piaski z niewielką domieszką gliny.

Projektowany rezerwat znajduje się w oddziale 47 k, który odznacza się powierzchnią falistą. Rosną tu głównie drzewa iglaste: sosna zwyczajna *Pinus silvestris* w wieku 20–60 lat i świerk pospolity *Picea excelsa*, który miejscami tworzy zwarte drzewostany pozbawione całkowicie runa. Sporadycznie występują gatunki liściaste jak: dąb szypułkowy *Quercus robur*, buk zwyczajny *Fagus sylvatica* oraz brzoza brodawkowata *Betula verrucosa*. W południowej części oddziału znajduje się skupisko jałowca zwyczajnego *Juniperus communis* liczące około 150 szt. Warto zaznaczyć, że na pozostałym terenie leśnictwa zarówno w lasach jak i na torfowiskach spotyka się tylko pojedyncze okazy tego gatunku. Część jałowców posiada smukłe kształty upodabniające je do cyprysów; posiadają one wysokość ponad 8 m. Inne okazy odznaczają się formą maczugowatą, krzaczastą itp. Obwód pni niektórych jałowców drzewiastych wynosi około 70 cm. Rosnące tu jałowce wykazują różny stopień żywotności. Większość z nich odznacza się prawidłowym rozwojem. Pojedyncze okazy są uschnięte. Młode